

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

حوزه علمیه الزهرا (سلام الله علیها) شهرستان یزد

عنوان

تربیت جنسی در کودکان و عوامل موثر آن

استاد راهنما

.....

پژوهشگر

حمیده جهانگیر

آذر ۱۳۹۶

الحمد لله رب العالمين

چکیده

تربیت جنسی از همان سال‌های نزول وحی، مورد توجه حق تعالی و پیامبر ﷺ و ائمه اطهار [بوده است و در کتاب‌های روایی مانند اصول کافی (کلینی) و ... در مورد ضرورت تربیت جنسی کودکان احادیث زیادی نقل شده است.

مسئله‌ای که در این پژوهش به آن پرداخته شده است. تربیت جنسی صحیح کودکان است که یک اصل ضروری و انکارناپذیر می‌باشد و مانند ابعاد دیگر تربیت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تربیت جنسی یکی از ابعاد مهم تربیت می‌باشد. در هر مرحله از زندگی تربیت جنسی به صورت صحیح باید صورت بگیرد و دین اسلام نیز در زمینه مسائل جنسی بی‌تفاوت نبوده و تعالیم و راهکارهایی در هر مرحله از رشد برای تربیت جنسی صحیحی ارائه داده است که تربیت جنسی کودکان امری ضروری است.

دوران کودکی مهم‌ترین دوره و اصل و پایه تربیت درست می‌باشد که اگر طبق دستورات اسلام عمل شود، مراحل دیگر سیر طبیعی خود را طی می‌کند و خانواده‌ها به مشکل چندانی برنخواهند خورد و فرزندان دچار انحراف نخواهند شد.

در این نوشتار با تحلیل و توصیف داده‌ها به صورت فیش‌برداری با استفاده از منابع تفسیری و روایی و کتب مرتبط به بیان عوامل مؤثر در تربیت جنسی کودکان از جمله وراثت، خانواده، عوامل محیطی و اجتماعی، عوامل جسمانی و روانی و ضعف اراده و تقوا و سپس به ارائه راهکارهای آن به دو شیوه مستقیم (آموزش جنس و جنسیت، پیشگیری از زمینه‌های تحریک پاسخ‌دادن به پرسش‌های جنسی کودکان) و غیرمستقیم (تأمین نیازهای عاطفی- روانی، دعا، شکوفاسازی فطرت، زمینه‌سازی ادب نیکو، آموزش اعمال دینی، پرورش فضایل اخلاقی و ورزش) پرداخته‌ایم.

کلیدواژه: تربیت، جنس و جنسیت، تربیت جنسی، آموزش جنسی

مقدمه

شیوه‌های آموزش و تربیت صحیح و چگونگی رفتار با فرزندان، همواره یکی از مسائل مورد توجه والدین دلسوز و معلمان و مربیان مسئول بوده است. این مسئله، همیشه مهم تلقی می‌شده، چه در دوره‌هایی که تربیت، امری ساده بوده و چه در دوره‌هایی که پیچیده و دشوار دانسته می‌شده.

امروزه با توجه به زمینه‌های وسیع انحراف (بویژه انحراف جنسی) از طریق عواملی مانند: تلویزیون، سینما، اینترنت و ماهواره و شدت تأثیرپذیری کودکان، نوجوانان از این عوامل، ضرورت توجه به شیوه‌های کاربردی تربیت صحیح و عوامل پیشگیری از انحراف، بیشتر شده است. در این فضا، مراجعه به احادیث و تبیین شیوه‌های کاربردی‌ای که معلمان و مربیان آشنا به آموزه‌های الهی گاه از جنبه‌های شناختی، عاطفی و رفتاری آدمی در دوره‌های مختلف رشد از جمله کودکی مطرح کرده‌اند، ضرورت بیشتری پیدا کرده است.

از سوی دیگر، چون تربیت، فرآیندی کلی و دارای جنبه‌هایی چون: جسمی، روانی، اخلاقی، جنسی، اجتماعی و ... است، باید مورد توجه فراوان قرار گیرد. هماهنگی بین این ابعاد و فراهم‌سازی زمینه‌های تربیتی در مراحل گوناگون، از یک‌سو، نیاز به کسب اطلاعات و آموزش و تجربه‌ی والدین، معلمان و مربیان دارد و از سوی دیگر، تربیت جنسی، چون از سخت‌ترین و حساس‌ترین جنبه‌های تربیتی است، لازم است که با ظرافت و سازوکارهای ویژه، در مقاطع سنی مختلف، از سوی والدین و مربیان، پیگیری شود. تربیت جنسی، علاوه بر رشد سالم و صحیح فرد، از انحرافات، اختلالات و بیماری‌های جنسی او پیشگیری می‌کند.

همه‌ی اینها از ضرورت پرداختن به تربیت و آموزش جنسی، حکایت دارد و با توجه به اینکه جامعه‌ی اسلامی باید براساس نظام تربیتی اسلام تربیت شود، کشف شیوه‌های آموزشی و تربیتی

همه‌هنگ با مبانی، اهداف و اصول به دست آمده از متون دینی و سازوکارهای استخراج شده از آیات و روایات، نقطه‌ی عطف تربیتی‌ای در جامعه‌ی ما محسوب می‌گردند. باید توجه داشت که هر نوع دانش و آگاهی‌ای که شخص به خاطر جنسیت خاص متناسب با سنّ خود و به اقتضای مرحله‌ای از رشد که در آن قرار دارد و جهت تأمین سلامت روانی، جسمی و اجتماعی و تعالی خویشتن و بقای نسل به آن نیازمند است، آموزش داده شود.

در بررسی این عوامل نتیجه گرفته شد که وراثت، خانواده، مدرسه، هم سن و سالان، عوامل اجتماعی، محیطی و عوامل جسمانی و روانی مهمترین عامل مؤثر بر رفتار جنسی انسان قلمداد می‌شود.

نتیجه گیری

یکی از ساحت‌های مهم تربیت کودکان، تربیت جنسی آنان است. منظور از تربیت جنسی این است که زمینه‌ها و عواملی که مربوط به مسائل جنسی است، طوری فراهم شود که استعدادها

شخصی در جهت رسیدن به کمال اختیاری فرد شکوفا شود و او را برای رسیدن به کمال مطلوب یاری نماید، اما با وجود اهمیت تربیت جنسی در دوران خردسالی این مقوله در هر خانواده‌ای جزء مرزهای ممنوع گفت‌وگو به شمار می‌آید و کودکان به محض رسیدن به نوجوانی آن را به شیوه‌های نادرست از همسالان خود یا منابعی مانند پایگاه‌های اینترنتی - غیراخلاقی فرا می‌گیرند.

تربیت جنسی در هر مقطع سنی با هم متفاوت است و والدین باید دقت داشته باشند، راهکارهای ارائه شده در هر سن را در زمان خود به کارگیرند. بنابراین داشتن اطلاعات کافی در مورد تربیت جنسی کودکان آن هم مطابق با موازین قرآن و روایات امری ضروری می‌باشد.

اسلام که دین جامع است و در همه زمینه‌های زندگی انسان دارای دستورات رهایی‌بخش است برای تربیت جنسی صحیح کودکان نیز آدابی را بیان فرموده و همه ابعاد تربیت جنسی از جمله (وراثت - محیط) را مدنظر قرار داده است.

با توجه و استناد به آیات و روایات عوامل گوناگونی در تربیت جنسی کودکان مؤثرند که از آن‌ها می‌توان به نقش وراثت، خانواده، عوامل محیطی - اجتماعی، عوامل جسمانی و روانی و ضعف اراده و تقوا اشاره کرد.

همچنین راهکارهایی برای تربیت جنسی صحیح کودکان در منابع دینی ارائه شده است به دو شیوه مستقیم و غیرمستقیم می‌باشد.

در روش مستقیم به آموزش جنس و جنسیت، پیشگیری از زمینه تحریک، پاسخ‌دادن به پرسش‌های جنسی کودکان و در شیوه غیرمستقیم به تأمین نیازهای روانی - عاطفی، دعا، شکوفاسازی فطرت، زمینه‌سازی ادب نیکو، آموزش اعمال دینی، پرورش فضایل اخلاقی و ورزش اشاره دارد.

فهرست منابع و مآخذ

* قرآن کریم

* نهج البلاغه،

منابع فارسی

۱. امام علی {، نهج البلاغه، ترجمه سیدجعفری شهیدی، خطبه‌ی ۸۶، چاپ چهاردهم، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۸.
۲. انتصاری، محمدناصر، بحران‌ها و درمان‌ها در دوره‌ی بلوغ، چاپ اول، قم: انتشارات گرگان، ۱۳۸۲.
۳. ثابت، حافظ، تربیت جنسی در اسلام، چاپ پنجم، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمه الله علیه)، ۱۳۹۰.
۴. سیدمیرزایی، سیدداوود، سیدعلی، شاهرخی و هادی، قطبی، آداب و آفات تربیت کودک و نوجوان، چاپ سیزدهم، قم: انتشارات احمدیه، ۱۳۸۹.
۵. سیف و همکاران، سوسن، روان‌شناسی رشد، تهران: سمت، ۱۳۷۷.
۶. شرفی، محمدرضا، دنیای نوجوان، چاپ دوم، تهران: انتشارات تربیت، ۱۳۷۲.
۷. شعاری نژاد، علی اکبر، روان‌شناسی رشد، تهران: پیام نور، ۱۳۷۲.
۸. فلسفی، محمدتقی، الحدیث (روایات تربیتی)، ج ۲، تهران: دفتر نشر فرهنگی، ۱۳۶۸.
۹. فقیهی، علی نقی، تربیت جنسی: مبانی، اصول و روش‌ها از منظر آیات و روایات، قم: دارالحدیث، ۱۳۸۷.
۱۰. قائمی، علی، خانواده و مسائل جنسی کودکان، تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۶۹.
۱۱. لاپیک و واسیلی، میخائیلوونا والنتینا، دمیتری یویچ کاجتکوف، روان‌شناسی و تربیت جنسی، ترجمه محمد، تقی زاده، تهران: افسون، ۱۳۸۱.

۱۲. مصباح یزدی، محمدتقی، جزوه‌ی تعلیم و تربیت، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام

خمینی (رحمه الله علیه)، ش ۴۹۲، بی تا.

۱۳. مصلحی، جواد، تربیت جنسی فرزندان: عوامل، روش‌ها و راهکارها، چاپ اول، قم:

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمه الله علیه)، ۱۳۹۴.

۱۴. مظاهری، حسین، تربیت فرزند از نظر اسلام، چاپ اول، قم: انتشارات روحانی، ۱۳۷۷.

منابع عربی

۱۵. ابن بابویه، محمد بن علی، من لایحضره الفقیه، ج ۴، چاپ دوم، قم: انتشارات جامعه‌ی

مدرسین، ۱۴۰۴ق.

۱۶. _____، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، چاپ اول، قم: انتشارات

دارالرضی، ۱۴۰۶ق.

۱۷. _____، صفات الشیعه، چاپ اول، تهران: انتشارات اعلی، ۱۳۶۲.

۱۸. اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمه فی معرفه الائمه {، ج ۲، تهران: نشر اسلامی،

۱۳۸۲.

۱۹. البشیهی، شهاب‌الدین محمد ابی‌الفتح، المستطرف فی کل فن مستطرف، شارح:

مفید محمد، قمیحه، ج ۲، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۹۸۶م.

۲۰. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۴ و ۲۱ قم: مؤسسه آل‌البیت]، ۱۴۰۹ق.

۲۱. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج ۲، چاپ دوم، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۶۲.